

Servet ve iktidar kapişması

Yaşamları boyunca bazı insanlar düşleri için mücadele eder, bazıları ise servet ve iktidar için.

Konular	Yoksulluk, İnsan güvenliği, Küreselleşme
Zorluk	Düzyey 3
Grup büyüklüğü	8-25
Süre	90 dakika
Genel bakış	Bu etkinlik servet ve iktidar için verilen mücadele ve dünya üzerindeki eşitsizlikler üzerine yapılan bir simülasyon etkinliğidir. Ele alınan konular şöyledir: <ul style="list-style-type: none"> • Servet dağılımındaki eşitsizlik • İktidar dengesizliği ve getirdiği sonuçlar • Yoksulluk kaynaklı adaletsizlik
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan onuru ve haklar bakımından eşitlik • Eğitim hakkı • Sağlık, gıda ve barınma hakkı
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Servet ve iktidarın eşitsiz bir şekilde dağılımıyla sonuçlanan adaletsizlik durumuna ilişkin anlayış geliştirmek • Yoksulluğun sebep ve sonuçları üzerine eleştirel düşünmek • İnsan onuru ve adalet duygusunu kavramak ve geliştirmek
Materyal	<ul style="list-style-type: none"> • 120 madeni para • 3-4 çift çorap • 2 adet büyük boy kâğıt ve markörler • Kâğıt ve tükenmez kalemler • Geniş bir mekân
Hazırlık	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinliğin bütününi kavramak üzere açıklamaları okuyun. Simülasyon üç bölümden oluşur: Bölüm 1, Kapişma (10 dakika); bölüm 2, Bağışlar (10 dakika); bölüm 3, Ekonomik Adalet Ortamı (40 dakika). Ardından tartışmalar yapılır. • 20 madeni parayı alıp bir kenara ayırın • Göçmen rolünü canlandıracak üç kişi seçin • Oyuncuların servetlerini kaydetmek üzere bir duvar tablosu hazırlayın (çizime bakın) • “Onurlu Bağışçılar” isimli bir tablo hazırlayın

Yönerge

Bunun bir simülasyon etkinliği olduğunu anlatın. Katılımcılar dünya üzerindeki mevcut tüm servet ve iktidarı kendi aralarında paylaşacaklar.

KONULAR

YOKSULLUK

İNSAN GÜVENLİĞİ

KÜRESELLEŞME

ZORLUK

DÜZEY 3

GRUP BÜYÜKLÜĞÜ

8-25

SÜRE

90 DAKİKA

Servet tablosu

Büyük Servet ve İktidar (6 ya da daha fazla madeni para)	Orta düzeyde Servet ve İktidar (3 ve 5 madeni para arasında)	Küçük Servet ve İktidar (2 ya da daha az madeni para)

Küresel bölünme

Gelişmekte olan ülkelerde 10 çocuktan biri beş yaşından önce ölmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise 165 çocuktan biri beş yaşından önce ölmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde, 1998 yılında 625 milyon çocuktan 130 milyonu okul çağı geldiği halde ilkokula gitmedi. Bunlardan 73 milyonu kız çocuğudur (UNICEF).

Dünyanın en varlıklı insanların beşte biri tüm mal ve hizmetlerin yüzde 86'sını tüketirken, en fakir beşte bir ise sadece yüzde birlik bir tüketim yapıyor.

Doğumda yaşam beklentisi 1995-2000

Yeni doğmuş bir bebeğin –doğduğu sırada geçerli ölüm oranı çocuğun yaşamı boyunca sabit kaldığı takdirde– yaşayacağı yıl sayısı.

UNDP Raporu 2001

Japonya	80,5
Norveç	78,1
Yunanistan	78,0
İrlanda	76,1
Çek Cumhuriyeti	74,3
Rusya Federasyonu	66,1
Maldivler	65,4
Güney Afrika	56,7
Ekvator Ginesi	50,0
Zimbabve	42,9
Zambiya	40,5
Sierra Leone	37,3

En yüksek doğumda yaşam beklentisi ile en düşüğü arasında 43,2 yıl fark bulunmaktadır!

Bölüm 1: Kavgı (10 dakika)

1. Oyunun amacının mümkün olduğunca fazla sayıda madeni para bulmak olduğunu anlatın. Sadece bir kural var: Hiçbir katılımcı grubun başka bir üyesine hiçbir zaman dokunamaz (bunun için bir ceza önerebilirsiniz, örneğin, bir madeni para ödemek gibi).
2. “Göçmenler”i canlandıranların dışındaki herkesin yere bir daire etrafında oturmalarını isteyin (ki böylelikle oyunu oynamak için yeterli büyüklükte alan olsun).
3. Ayrılmış yirmi madeni parayı alıp bunları herhangi dört ya da beş katılımcı arasında paylaşın.
4. Farklı dört katılımcıya ise birer çift çorap verin. Çorapları ellerine geçirmelerini ve oyun boyunca böyle kalmalarını isteyin. Madeni paraların ve çorapların dağıtımıyla ilgili tartışmayı bilgilendirme ve değerlendirme bölümüne erteleyin.
5. 100 adet madeni parayı dairenin ortasına düzgün bir şekilde dağıtın.
6. “BAŞLA” komutuyla birlikte katılımcılar mümkün olduğunca fazla sayıda madeni para toplamaya çalışmalılar. Bunun iki dakikadan fazla süreyi almayacağı tahmin edilmektedir!
7. Madeni paraların tamamı toplandıktan sonra katılımcılardan servetlerini grubun tamamına bildirmelerini isteyin. Servet tablosuna herbir katılımcının ismini ve elindeki madeni para adedini yazın.
8. Gruba, toplanan madeni paranın servetlerini ve dünya üzerinde sahip oldukları iktidarı simgelediğini anlatın. Katılımcıların sahip olduğu varlık kendi ihtiyaçlarına (örneğin, temel eğitim, yeterli düzeyde gıda ve beslenme, yeterli düzeyde tıbbi bakım, uygun barınma şartları) ve isteklerine (örneğin, yüksek öğrenim, araba, bilgisayar, oyuncak, televizyon ve diğer lüks ürünler) yanıt verme kapasitesini etkileyecektir. Elde edilen servetin karşılıkları şöyledir:
 - altı ya da daha fazla madeni para: Katılımcı tüm temel “ihtiyaçlarını” ve “isteklerinin” çoğunu karşılama şansına sahip olacak
 - üç ve beş madeni para arasında: Katılımcı temel ihtiyaçlarını karşılayacak
 - iki ya da daha az madeni para: Katılımcı hastalık, eğitim yetersizliği, yetersiz beslenme ve uygunsuz barınma şartlarından dolayı yaşam mücadelesi vermekte zorlanacak.

Bölüm 2: Bağışlar (10 dakika)

1. Katılımcılara, dilerlerse başkalarına madeni para verebileceklerini söyleyin. Fakat, bunu yapmak zorunda değiller. Madeni paralarını paylaşmak isteyenler bağışçı olarak onurlandırılacak, isimleri “Onurlu bağışçılar” listesine yazılacak.
2. Dilerlerse madeni paralarını paylaşmak üzere katılımcılara 3-4 dakika süre verin.
3. Madeni para bağışında bulunan kişilerin isimlerini ve ne kadar bağışta bulduklarını sorun. “Onurlu bağışçılar” listesine kaydedin.
4. Ardından madeni para alıp vermenin bir sonucu olarak kategori değiştiren herhangi bir kişi olup olmadığını sorun. Kaymaları tabloda oklarla kaydedin.

Bölüm 3: Ekonomik adalet ortamı (40 dakika)

1. Katılımcıları ellerindeki madeni para adedine göre üç gruba ayırın (büyük servet sahipleri, orta düzeyde servet sahipleri, küçük servet sahipleri)
2. “Göçmenler”in herbirini üç gruba dağıtın. Neden bir başka grup değil de bu gruba dahil olduklarına dair tepkilerini gözlemleyin. Yerleştirilmeyle ilgili tartışmayı oyun sona erdikten sonra yapılacak bilgilendirme bölümüne saklayın.
3. Tükenmez kalem ve kâğıtları dağıtın. Gruplara madeni paraların (dünya üzerindeki servetin) adil bölüşümü için bir plan hazırlamaları gerektiğini anlatın. Bu planın amacı farklı servet ve iktidar düzeyleri arasındaki uçurumu daraltmak. Gruplarca hazırlanan eylem planlarında şunlar anlatılacak:

- ne yapılması gerektiği (eğer yapılması gereken bir şey varsa),
 - grubun neyi, neden yapmayı planladığı,
 - planın neden adil olduğu.
4. Gruplara planlarını oluşturmaları için 10'ar dakikalık süre verin. Planın ayrıntılı bir tasarımını yapmak için uğraşmak yerine, yoksullukla mücadelede etkili olabilecek araçlardan bazılarını ortaya koymalarını söyleyin.
 5. Grupların herbirinden bir sözcü belirleyerek içinde yer aldıkları grubun planını diğerlerine anlatmasını ve soruları yanıtlamasını isteyin. Önerilen planları büyük boy bir kâğıda liste halinde sıralayın.
 6. Şimdi hangi planın seçileceğine dair bir oylama yapılacağını duyurun. Oyların dağılımı şu şekilde olacak:
 - “Büyük servet ve iktidar” sahibi grubun her üyesi – beş oy
 - “Orta düzeyde servet ve iktidar” sahibi grubun her üyesi – iki oy
 - “Küçük servet ve iktidar” sahibi grubun her üyesi – yarım oy
 7. Katılımcılar oylama yapsın. Her plan için verilen oyları büyük boy bir kâğıdın üzerine kaydedin. Oylama sonuçlanınca, hangi planın uygulanacağını duyurun.
 8. Planı uygulamaya başlayın, eğer gerekirse servetin bölüşümünü yeniden yapın.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Etkinlik üzerine kısa bir değerlendirme ile başlayın, katılımcıların etkinlikten keyif alıp almadıklarını öğrenin. Ardından olup biteni ve katılımcıların öğrendikleri şeyleri tartışın. Tartışmayı geliştirmek üzere aşağıdaki soruları yöneltin:

- Katılımcılar madeni paraların sahiplenilmesi ve dağıtımıyla ilgili neler hissetti? Adil muamele gördüklerini düşünüyorlar mı?
- Katılımcılardan bazıları neden madeni paralarını başkalarına verdiler? Onurlandırılmak için mi? Yoksa kendilerini suçlu hissettiklerinden mi? Ya da bunun herhangi başka bir nedeni olabilir mi?
- İkinci bölümde madeni para alan katılımcılar neler hissetti? Minnettarlık mı? Yoksa kendilerine patronluk taslandığını mı?
- Peki ya çoraplı katılımcılar? Bunlar hangi insanları temsil ediyorlardı? Oyunun sonunda hangi gruba dahil oldular?
- Gruplara dağıtılan “göçmen” statüsündeki üç katılımcı neler yaptı? Adil muameleye tabi olduklarını düşündüler mi? Başlarına gelenler dünyadaki diğer insanların yaşadığı güçlüklerle benzer nitelikte mi? Bunlar nasıl insanlar? Geldiğimiz nokta sadece şans mı dayalıdır?
- Adil bölüşüm için önerilen planlardaki farklar neydi? Planlar öneriyi getiren grubun servet düzeyini yansıtıyor muydu?
- Neden bazı insanlara daha fazla oy hakkı verildi? Bu durum, dünya üzerinde daha fazla ya da daha az güce sahip insanların durumunu doğru bir şekilde temsil etti mi?
- Servet ve iktidar seviyeleri arasındaki farklar insan haklarının ihlali anlamına mı gelir? Evet ise hangilerinin?
- Dünyada, ülkenizde ve toplumunuzdaki “zengin” ve “yoksullar” kimlerdir? Bu duruma nasıl gelmişlerdir?
- “Zenginler”, “yoksullar”ın durumundan endişe duymalı mıdır? Neden? Güvenliğe ilişkin, ekonomik, ahlâki/dini ya da siyasi sebeplerden dolayı mı? “Zenginler” “yoksullar”a neden para ya da kaynak sağlamalıdır? Bu, yoksulluktan kaynaklanan sorunları çözmenin bir yöntemi midir?

Önemli gün**17 Ekim**Uluslararası Yoksulluğun
Yok Edilmesi Günü

- “Yoksullar” durumlarını iyileştirmek için neler yapabilirler? “Yoksullar”ın, servet ve iktidar eşitsizliğiyle mücadele etmeye dünya çapında ve ülkenizde giriştikleri eylemler nelerdir?
- Sizce, dünya üzerindeki tüm servet ve iktidar yeniden bölüştürülmeli midir? Neden? Evet ise, bunun yapılabilmesi için neler önerirsiniz? Değişim önerinizin ilkeleri neler olmalıdır?
- İnsan hakları söylemi, servetin yeniden bölüşümünü desteklemek üzere kullanılabilir mi?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Bu etkinliğin amacı katılımcıların dikkatini dünya üzerindeki servet ve iktidarın eşitsiz dağılımına çekmektir. Fakat varolan eşitsizliklerin pekiştirilmesi tehlikesi de sözkonusudur. Bu yüzden grubun sosyal ve ekonomik bileşimini dikkate alın ve tartışmayı buna göre geliştirin.

Katılımcıların oyunun havasına girmelerini sağlayın ki etkinliğe katılsınlar ve madeni paralar gerçekten de kendi servetleriymiş gibi “rol yapsınlar”. Etkinlikten sonra ya da çay molasında madeni paralarını saklayabileceklerini, parayla içecek ve/veya bisküvi “satın” alabileceklerini söyleyin.

Gerçek hayatta, madeni paralarını verdikleri takdirde servetlerinin bir bölümünü ve servetin sunduğu ayrıcalıkları kaybedeceklerini vurgulayın.

Çorapları kullanmak için ortam çok sıcak ise, bazı oyuncuların diğerlerinden daha çok servet ve iktidara sahip olduğunu anlatmak üzere başka bir yöntem kullanın. Örneğin, bazı katılımcıların geride durup 15-30 saniye sonra oyuna katılmaları sağlanabilir. Ya da oyuncuların bir elleri arkalarına bağlanabilir. Örneğin oyuncu normalde solaksa sağ elini, normalde sağ elini kullanıyorsa sol elini kullanabilir.

Bilgilendirme ve değerlendirme bölümündeki sorular karmaşıktır, bu yüzden derinlemesine ve uzun süreli tartışma süreçlerini gerektirebilir. Süreniz kısıtlı veya grubunuz büyükse soruları küçük gruplara dağıtabilirsiniz. Gruplar “karışık” olabilir, yani hepsinde her bir servet düzeyinden kişiler bulunabilir. Farklı grupların genel oturumda biraraya gelerek birbirlerine geri bildirim vermelerini sağlayın, böylelikle herkesin soruların tamamını duyma ve üzerinde düşünme şansı olsun.

Not: Bu etkinlik; “*Economic and Social Justice: A Human Rights Perspective*”, *Human Rights Resource Center, University of Minnesota, 1999* kaynağından uyarlanmıştır.

İzleme önerileri

Konuları daha derinlemesine tartışabilir ya da katılımcılardan bir rapor hazırlamalarını isteyebilirsiniz. Önerilen konu başlıkları şöyledir:

- Servet ve iktidar bir kişinin insan onuru ve insan haklarını nasıl etkiler?
- Servet ve iktidar sahibi olmaya ilişkin sorumluluklar var mıdır?

Grubunuz yoksulluk temasıyla devam etmek isterse, sayfa 145'teki “Yoksulluğun yıldız falı” etkinliği yoksulluğun sonuçlarını incelemelerini sağlayacaktır.

Eylem fikirleri

Toplumunuzdaki dezavantajlı kesim için çalışma yapan bir örgütle iletişime geçerek yerel düzeydeki ihtiyaçları tespit edebilirsiniz. Ardından yardımcı olmak amacıyla bir proje hazırlayarak devam edebilirsiniz.

Bazen basit bir “söylenti yayma” eylemi değişim yaratmak için yerinde bir adım olabilir. Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarıyla konuşurken servet dağılımındaki eşitsizlik meselesini gündeme getirmelerini teklif edebilirsiniz.